
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte jaanuar 2019

Kohtuasi, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **A-1/17**: CETA (kohtujuristi ettepanek – investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-258/17**: E.B. vs. Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA (eelotsus – diskrimineerimine, pension, direktiivi ajaline kohaldamine)
- **C-430/17**: Walbusch Walter Busch (eelotsus – kaugsidevahendil tarbija taganemisõigust puudutava teabe esitamine piiratud ulatuses)
- **C-477/17**: Balandin jt (eelotsus – sotsiaalkindlustus, kolmandate riikide kodanikud)
- **C-661/17**: M.A. jt (eelotsus – Dublini III määrus)
- **T-290/17**: Stavytskyi vs. nõukogu (tühistamishagi – piiravad meetmed, rahaliste vahendite külmutamine)

○
Kohtuasi, kus Eesti on esitanud seisukoha:

A-1/17: CETA (kohtujuristi ettepanek – investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine)

Kohtujuristi ettepanek, 29. jaanuaril 2019

Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid allkirjastasid 30. oktoobril 2016 laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (edaspidi *CETA*). CETA on nn „uue põlvkonna“ vabakaubandusleping, sest sisaldab muuhulgas õigusnorme, mis käsitlevad investeringuid, riigihankeid, konkurentsi, intellektuaalomandi kaitset ja jätkusuutlikku arengut. Lisaks on CETAs kehtestatud investori ja riigi vaheliste investeringuvaidluste lahendamise kord, nn CETA kohus. Belgia Kuningriik esitas Euroopa Kohtule arvamuse taotluse, milles avaldas kahtlust, kas CETAs sisalduv vaidluste lahendamise kord on liidu õigusega kooskõlas. Belgia kahtlused puudutasid CETA kohtu mõju Euroopa Kohtu ainupädevusele liidu õiguse lõpliku tõlgendajana, võrdse kohtlemise üldpõhimõtet, liidu õiguse tõhususe nõuet ning õigust asja arutamisele sõltumatus ja erapooletus kohtus.

Kohtujurist leidis oma ettepanekus nagu Eestigi, et CETAs sisalduv vaidluste lahendamise kord on liidu õigusega kooskõlas.

Analüüsid CETA kohtu ja Euroopa Liidu Kohtu vahelist pädevuste jaotust hindas kohtujurist tagatise, mis on CETAs ette nähtud liidu autonoomse õiguskorra kaitseks. Üheks oluliseks tagatiseks on see, et CETA kohtu pädevus piirdub vaid CETA sätete kohaldamisega ning tal puudub igasugune pädevus otsustada, kas liikmesriigi või liidu õigusakt on õiguspärane. Isegi kui ta leiab, et liikmesriigi või liidu õigusakt on vastuolus CETAgaga, ei või ta nõuda selle õigusakti tühistamist või liidu õigusega kooskõlla viimist. CETA otsused on siduvad vaid vaidluse pooltele seoses vaidlusaluse juhtumiga ning ta ei anna riigisisese või liidu õiguse kohta siduvaid tõlgendusi, mida peaksid hakkama järgima liidu institutsioonid või liikmesriigid. Samas on CETA kohus kohustatud järgima Euroopa Kohtu antud tõlgendusi. **Kokkuvõttes tagab CETA kohtu piiritletud pädevus selle, et liidu kohtu roll ega liidu õiguse ühetaolise tõlgendamise eesmärk ei saa kahjustatud.**

Võrdse kohtlemise põhimõtte kohta märkis kohtujurist, et selle kohaselt ei tohi sarnaseid olukordi käsitleda erinevalt ja erinevaid olukordi käsitleda ühtemoodi, välja arvatud kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud. Kohtujurist leidis, et **liitu investeerivad Kanada ettevõtjad ning liitu investeerivad liidu ettevõtjad on erinevas olukorras**. Järelikult on võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas, et Kanada investorid liitu investeerides saavad CETALE tugineda ning liidu investorid CETALE tugineda ei saa. Isegi kui liitu investeerivaid Kanada investoreid ja liitu investeerivaid liidu investoreid tuleks pidada sarnases olukorras olevateks investoriteks, on see õigustatud eesmärgiga, milleks on edendada välisinvesteringuid kummagi lepinguosalise territooriumil.

Kohtujurist leidis, et CETAs **ette nähtud menetluslikud tagatised on igal juhul piisavad, et kaitsta ELi põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud õigust asja arutamisele sõltumatus kohtus piisaval tasemel**. Kohtujurist märkis, et CETA kohus on vaid alternatiivne viis vaidluste lahendamiseks. Kui lepinguosaline soovib, võib ta pöörduda lepinguosaliste kohtute

poole, kus ta võib saada kasu menetluslikest tagatistest, sh õigusabist. Lisaks võimaldab CETA kohus otsustada menetluskulude jagamise üle ning menetluskulusid aitab vähendada ka säte, et juhtumit saab menetleda vaid üks kohtu liige. CETA kohtu liikmete sõltumatust ega erapooletust ei kahjusta reegel, mille kohaselt nende kuutasu summa määrab kindlaks CETA ühiskomitee. Lisaks ei kahjusta kohtu liikmete erapooletust CETA ühiskomitee pädevus liikmete ametisse nimetamise ega võimaliku ametist tagasi kutsumise kohta. Samuti on olemas tagatised huvide konfliktide vältimiseks. Kokkuvõttes on seega tagatud kohtunike sõltumatus asja arutamisel.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-258/17: E.B. vs. Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA (eelotsus – diskrimineerimine, pension, direktiivi ajaline kohaldamine)

Euroopa Kohtu otsus, 15. jaanuaril 2019

Aastal 1974, mil E.B. töötas politseis, mõisteti ta kriminaalkorras süüdi homoseksuaalsete aktide toimepaneku katses isikute suhtes, kes olid 14- ja 15-aastased. 1975. aastal karistati E.B.-d distsiplinaarkaristusega: ta saadeti ennetähtaegselt pensionile ja tema pensionisummat vähendati 25% võrra. Tol ajal oli Austria õiguses määratletud kaks erinevat kuritegu: 1) seksuaalaktid *alla 14-aastaste* isikutega ja 2) *meeste* homoseksuaalsed aktid *alla 18-aastaste* isikutega. Aastal 2002 tunnistati viimati nimetatud säte kehtetuks, kuna see diskrimineerib seksuaalse sättumuse alusel.

E.B. väidab, et kuna ta saab jätkuvalt vähendatud pensioni, diskrimineeritakse teda seksuaalse sättumuse alusel, mis on keelatud 2003. aastal jõustunud direktiivi kohaselt. Austria kõrgeim halduskohus nentis, et juhul, kui tegu poleks olnud meeste homoseksuaalsete aktidega, oleks distsiplinaarkaristus olnud märksa leebem. Austria kohus küsis Euroopa Kohtult, kas pensioniõiguse vähendamine on diskrimineerimiskeeluga vastuolus, kui distsiplinaarotsus muutus lõplikuks enne vastava direktiivi jõustumist 2003. aastal. Samuti küsis kohus, kuidas ja millisest hetkest alates tuleks sellisel juhul diskrimineerimine heastada.

Euroopa Kohus leidis, et **põhikohtuasjas on jätkuv vähendatud pensioni maksmine diskrimineeriv**. Viidates väljakujunenud kohtupraktikale leidis kohus, et **kuigi uut õigusnormi ei kohaldata enne selle jõustumist tekkinud ja lõplikult väljakujunenud õiguslikele olukordadele, on uus õigusnorm üldjuhul kohaldatav nimetatud olukordade tulevikus tekkivatele tagajärgedele ja ka uutele õiguslikele olukordadele**.

Kohus selgitas, et kuigi praegune õiguslik olukord kujunes lõplikult välja enne direktiivi jõustumist, ei ole kõik distsiplinaarotsuse õiguslikud tagajärjed veel saabunud (pensionit makstakse perioodiliselt edasi). Et lõpetada diskrimineerimine seksuaalse sättumuse alusel,

tuleb mitte E.B. distsiplinaarkaristus, vaid tema **pensionisumma vähendamine uuesti läbi vaadata ning seda alates direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumisest**. Austria kohtul tuleb kontrollida, millises ulatuses oleks distsiplinaarkaristusega karistatud ametnikku, kes oleks samal ajal pannud toime samalaadse kutse-eeetika kohustuste rikkumise, nagu pani toime E.B., kuid jättes välja asjaolu, et rikkumine oli meestevahelist homoseksuaalset laadi.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-430/17: Walbusch Walter Busch (eelotsus – kaugsidevahendil tarbija taganemisõigust puudutava teabe esitamine piiratud ulatuses)

Euroopa Kohtu otsus, 23. jaanuaril 2019

Saksamaa äriühing Walbusch Walter Busch levitas tarbijatele suunatud reklaamvoldikut, mis sisaldas sellest eraldatavat tellimiskupongi. Kuigi tellimiskupongi esi- ja tagaküljel oli viidatud selle kui kaugsidevahendi teel sõlmitavast lepingust taganemise õigusele, puudus kuponil teave taganemisõiguse kasutamise tingimuste, tähtaja ja korra kohta ning taganemisteate näidisvorm. Puudustest tingitult esitas Frankfurdi ebaausate kaubandustavade vastase võitlusega tegelev ühing kohtusse hagi nõudega lõpetada kõnesoleva reklaamvoldiku levitamine.

Eelotsustaotluses Euroopa Kohtule palus Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus selgitada, millistest kriteeriumitest lähtuvalt tuleb hinnata, kas kaupleja poolt kasutatav kaugsidevahend on selline, mis seab piiranguid taganemisõigust puudutava teabe esitamise ruumile või ajale tarbija õiguste direktiivi 2011/83 mõttes. Juhul, kui tegemist on sellise kaugsidevahendiga, siis millist viidatud direktiivis nimetatud teavet (st taganemisõiguse kasutamise tingimused, tähtaeg ja kord ning taganemisteate näidisvorm) kaupleja sellel siiski esitama peaks.

Euroopa Kohus selgitas, et kauplejale antud võimalus kasutada sellist kaugsidevahendit, mis seab piiranguid tarbija taganemisõigust puudutava teabe esitamisele, on ajendatud eesmärgist tagada õiglane tasakaal kõrgetasemelise tarbijakaitse ja ettevõtjate konkurentsivõime vahel. **Tuvastamaks, kas kaugsidevahend nimetatud piiranguid seab, tuleb hinnata selle kõiki tehnilisi tunnuseid. Tuleb kontrollida taganemisõigust puudutava teabe esitamisele kuluvat aega ja ruumi ning trükikirja puhul miinimumsuurust, mis on keskmisele tarbijale sellise teabe edastamiseks sobilik. Seejärel tuleb hinnata, kas objektiivselt on võimalik nimetatud tunnuseid arvesse võttes kaugsidevahendil esitada kogu direktiivis 2011/83 ettenähtud info tarbija taganemisõigusest.**

Juhul kui kaupleja poolt kasutataval kaugsidevahendil ei ole võimalik esitada kogu direktiivis nõutud informatsiooni, tuleb sellel siiski igal juhul konkreetsele kaugsidevahendile kohases ulatuses esitada tarbija taganemisõiguse teostamise tingimused, tähtaeg ja üksikasjalik kord. Nimetatu on Euroopa Kohtu hinnangul põhjapaneva tähtsusega informatsioon, mida on tarbijal vaja, et teha teadlik otsus, kas sõlmida kauplejaga kaugleping või mitte. See tähendab, et ajal, mil kaupleja kasutab sellist lepingu sõlmimise viisi, mis seab piirid teabe esitamise ruumile ja ajale, võib kaupleja sellel edastamata jätta üksnes taganemisteate

näidisvormi. Viimane tuleb tal aga esitada selges ja arusaadavas keeles mõne muu kanali kaudu.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-477/17: Balandin jt (eelotsus – sotsiaalkindlustus, kolmandate riikide kodanikud)

Euroopa Kohtu otsus, 24. jaanuaril 2019

D. Balandin ja I. Lukachenko on kolmanda riigi kodanikud, kelle tööandja on Madalmaades registreeritud ettevõtja, kes korraldab igal aastal oktoobrist kuni maini „*Holiday on Ice*“ jäätantsuetendusi. D. Balandin ja I. Lukachenko viibivad mõne nädala Madalmaades, et valmistuda etendusteks ning seejärel annavad etendusi ka teistes liikmesriikides. Nad viibivad proovide ajal seaduslikult Madalmaades ning neile väljastatakse vajaduse korral tööluba. Nad viibivad Schengeni viisa alusel seaduslikult ka teistes liikmesriikides, kus nad etendusi annavad.

Alates 2015/2016 hooajast keelduti Madalmaades D. Balandin'ile ja I. Lukachenko'le nn A1-tõendite väljastamisest. A1-tõend kinnitab, et isikule kohalduvad sotsiaalkindlustust reguleerivad Madalmaade õigusnormid, ning et kohustuslikud sotsiaalkaitse sissemaksed tehakse Madalmaades. Madalmaade kohtul tekkis küsimus, kas sellistel liikmesriikides ringreisil olevatel kolmandate riikide kodanikel on õigus koordineeritud sotsiaalkaitsele. Täpsemalt, kas määruse 1231/2010 artiklile 1 (ja sellest tulenevalt määrusele nr 883/2004 ja selle rakendusmäärusele) saavad tugineda ainult sellised kolmandate riikide kodanikud, kellel on liidus elukoht või saavad määrusele tugineda ka sellised kolmandate riikide kodanikud, kes viibivad ja töötavad ajutiselt liidus.

Nimetatud määrused sätestavad, millise riigi õigusakte kohaldatakse isiku suhtes, kes tavaliselt töötab kahes või mitmes liikmesriigis. Määruste eesmärk on tagada, et isikuid, kes liiguvad (seaduslikult) liidus, ei jäeta ilma sotsiaalkaitseta, kuna puudub nende suhtes kehtiv õigusakt, ning et nende suhtes kehtiks korraga ainult ühe liikmesriigi sotsiaalkaitseüsteem. Määrustega ei looda omaette õigust sotsiaalkaitsele, vaid määratakse kindlaks, milline regulatsioon on kohaldatav.

Euroopa Kohus selgitas, et **kolmandate riikide kodanikel, kes elavad ja töötavad ajutiselt eri liikmesriikides tööandja jaoks, kelle asukoht on ühes liikmesriigis, on õigus koordineeritud sotsiaalkaitsele (st nad võivad tugineda määrustes sätestatud koordineerimiseeskirjadele, et teha kindlaks, milliseid sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte neile kohaldatakse)**. Seda tingimusel, et nende viibimine teise liikmesriigi territooriumil on kooskõlas selle riigi õigusaktidega, mis reguleerivad riiki sisenemist ja seal viibimist.

Kohus selgitas, et kolmandate riikide kodanikud **ei pea tingimata vastama elukoha tingimusele, vaid nad võivad lihtsalt liikuda teise liikmesriiki, tingimusel, et nende liikumine teise liikmesriiki ja seal viibimine on seaduslik**. Selleks, et teha kindlaks, kas isikud elavad määruse nr 1231/2010 tähenduses „seaduslikult liikmesriigi territooriumil“ ei ole määrava tähtsusega isikute liikmesriigis viibimise aeg ega ka asjaolu, et nad säilitavad oma huvide peamise keskmee kolmandas riigis.

Kohtuotsus on leitav [siit](#).

C-661/17: M.A. jt (eelotsus – Dublini III määrus)

Euroopa Kohtu otsus, 23. jaanuaril 2019

Iirimaa saatis Dublini III määruse alusel kahe varjupaigataotluse vastuvõtmise palve Ühendkuningriigile, kes oli määruses sätestatud kriteeriumite kohaselt taotluste läbivaatamise eest vastutavaks liikmesriigiks. Varjupaigataotlejad esitasid endi üleandmise kohta aga pretensiooni, tuginedes vajadusele jääda Irimaale neist ühe ning tema lapse tervisehäiretest tingitult. Nimelt võib liikmesriik oma kaalutusõigusest tulenevalt talle esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse ise läbi vaadata isegi siis, kui ta pole määruse reeglite järgi vastutavaks liikmesriigiks (määruse artikkel 17 lõige 1). Iirimaa kõrgem kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, kuna tema hinnangul oli esmalt oluline kindlaks teha, millised tagajärjed võivad Ühendkuningriigi plaanitaval Euroopa Liidust väljaastumisel olla Dublini süsteemile. Lisaks küsis Iiri kohus määrust rakendavate pädevate asutuste määramise, õiguskaitse tagamise ning lapse parimate huvidega arvestamise kohustuse kohta.

Eelotsuses kordas Euroopa Kohus, et kui liikmesriik teavitab Euroopa Ülemkogu oma kavatsusest liidust välja astuda, ei too see kaasa liidu õiguse kohaldamise peatamist tema suhtes. EL õigus kehtib sellise liikmesriigi osas seni, kuni ta on tegelikult liidust välja astunud. **Dublini III määruse, mis näeb liikmesriigile ette võimaluse talle esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaadata ka juhul, kui ta määruse kohaselt ei ole selleks kohustatud, viitab selgelt vabatahtlikkusele. Sellist võimalust ei muuda kohustuseks ükski eritingimus.** Isegi mitte määruse kohaselt rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi plaan liidust välja astuda või määrusest tulenev kohustus mistahes menetluse puhul silmas pidada lapse parimaid huve.

Teiseks tõdes kohus, et **Dublini III määruses ei ole ühtegi sätet, mis näeks ette milline liikmesriigi asutus on pädev määrust rakendama või kas neid asutusi peaks olema üks või mitu.** Seetõttu on liikmesriigil vabadus teha vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumite kohaldamine ja määruses ette nähtud kaalutusõigust käsitleva sätte kohaldamine ülesandeks erinevatele asutustele. Liikmesriigil on vaid kohustus määrusest tuleneva õiguse kohaldamiseks pädev(ad) asutus(ed) määrata ja sellest Euroopa Komisjoni viivitamatult teavitada.

Kolmandaks selgitas Euroopa Kohus, et **Dublini III määrusest tulenevat rahvusvahelise kaitse taotleja õigust tõhusale õiguskaitsele ei tule mõista selliselt, et eraldi õiguskaitsevahend peab olema ette nähtud otsuse vaidlustamiseks, millega liikmesriik keeldub kasutamast kaalutusõigust ise varjupaigataotlus läbi vaadata.** Kui liikmesriik otsustab määruses sätestatud kriteeriumite kohaselt kaitse taotleja üle anda, teeb ta üleandmisotsuse, mida kaitse taotlejal peab olema õigus vaidlustada. Vajaduse korral võib taotleja ka artikli 17 lõike 1 kohast kaalutusotsust vaidlustada enda üleandmisotsuse peale esitatud kaebuse raames.

Neljandaks ja viimaseks kinnitaks Euroopa kohus, et **Dublini III määrus kehtestab ümberlükatava eelduse, mille kohaselt perekonnaelu austamise ja konkreetsemalt perekonna**

ühtsuse säilitamise eesmärgil on lapse parimates huvides käsitleda tema olukorda vanemate omast lahutamatuna.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

T-290/17: Stavvytskyi vs. nõukogu (tühistamishagi – piiravad meetmed, rahaliste vahendite külmutamine)

Üldkohtu otsus, 30. jaanuaril 2019

Hageja, Edward Stavvytskyi, on Ukraina endine kütuse- ja energeetikaminister. 2014. aasta aprillis lisas ELi Nõukogu ta Ukraina riigivariisujate sanktsioonirežiimi nimekirja põhjusel, et tema suhtes oli Ukrainas algatatud uurimine seoses riigile kuuluvate rahaliste vahendite omastamisega. Hageja sanktsiooninimekirja kandmise tulemusel tema vara külmutati. Hagi leidis Stavvytskyi, et nõukogu tegi tema nimekirja kandmisel Ukraina ametiasutuste tõenditele tuginedes hindamisvea, ning et kriminaalmenetlus, millele nõukogu tugines, on vastuolus *ne bis in idem* põhimõttega.

Kohus leidis, et kuna nõukogu toetub nimekirja kandmisel Ukraina ametiasutuste esitatud tõenditele, peab ta juhtumi asjaolusid arvestades hindama vajadust paluda Ukraina ametiasutustelt täiendavate andmete esitamist. Ehkki nõukogu ei saa asendada Ukraina peaprokuratuuri kirjades esitatud hinnangut kriminaalmenetluse põhjendatuse kohta enda omaga, ei saa siiski välistada, et nõukogul on kohustus küsida selgitusi menetluse aluseks olevate asjaolude kohta.

Samuti leidis kohus, et kuigi nõukogu pädevuses ei ole kontrollida Ukrainas käimasolevate kriminaalmenetluste põhjendatust, nagu tal ei ole ka õigust hinnata nende menetluste kooskõla Ukraina õiguses kohaldatavate menetlusõigusnormidega, on **nõukogu siiski kohustatud tagama, et kriminaalmenetlus, millele ta tugineb, ei ole vastuolus *ne bis in idem* põhimõttega, tingimusel et asjaomane isik esitab talle tõendid, mis sellise kahtluse tekitavad.** Kohus märkis lisaks, et vaidlustatud aktide vastuvõtmise ajal oli hageja suhtes kõnealuseid piiravaid meetmeid kohaldatud juba mitu aastat põhjendusel, et käimas on sama peaprokuratuuri läbiviidav kriminaalmenetlus. Sellises kontekstis pidi peaprokuratuuril põhimõtteliselt olema võimalik esitada nõukogule kogu täiendav teave, mida viimasel võis vaja olla.

Eeltoodud kaalutlusi arvestades tühistas kohus nõukogu õigusaktid, millega hageja nimekirja kanti, leides, et nõukogu tegi nende vastu võtmisel ilmse kaalutlusvea.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).